

Kasvua ja kilpailukykyä tiedolla alueille (KAKITA)

VNK/1774/48/2016

12.4.2017

Aluekehittämisen konsulttitoimisto **MDI**

4FRONT

 perlacon oy

PTT

Hankkeen tausta

- Hankkeen taustalla sote- ja maakuntauudistus sekä erityisesti valmisteilla oleva laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista:
 - Tunnistettu valtakunnallinen tarve tilannekuvalle, johon uusi aluekehittämisjärjestelmä perustuu (hallitusohjelman mukaan hallitus *”tukee kaupunkiseutujen ja kasvukäytävien sekä eri alueiden omiin vahvuuksiin perustuvan kilpailukyvyn parantamista muun muassa kehittämällä sopimus pohjaista yhteistyötä valtion kanssa”*)
 - Uusi aluekehittämisjärjestelmä tulee perustumaan entistä vahvemmin eri aluetasojen (valtio, maakunta, kunta) ja eri aluekehittämistoimijoiden väliseen yhteistyöhön ja sopimuksellisuuteen. Valtion ja tulevien maakuntien suhde edellyttää uudenlaista yhteistyötä.
 - Lakiesityksessä ehdotetaan, että valtion ja maakuntien välillä käydään jatkossa vuosittain keskustelut aluekehittämisen tavoitteista ja toimeenpanosta. Näin ollen valtakunnallisesti on tunnistettu tarve tilannekuvalle, johon uusi aluekehittämisjärjestelmä perustuu.

Hankkeen tausta

- Ennakoinnin, reagoinnin ja siten tiedolla johtamisen ja tietoperustan vahvistaminen korostuvat yhteiskunnallisten ja julkisen ja yksityisen sektorin rakenteiden muutoksen hallinnassa.
- Yhteisellä tilannekuvalla on yhä tärkeämpi merkitys ja on pohdittava, miten valtion ja maakuntien yhteistä tilannekuvaa rakennetaan ja keskustelua valtion ja maakuntien välillä tullaan käymään.

Hankkeen tavoitteet

- Sektorikohtainen ja aluetalouden tietoperusta on vahva, mutta käytännössä tieto on hajautunutta ja keskenään koordinoimatonta.
 - Hankkeen aikana luodaan aluekehityksen tietoperustan viitekehys, jossa yhdistetään käyttäjälähtöisesti valtion ja alueiden tietotuotannon toimivimmat mallit ja käytännöt
- Tämän hankkeen tuloksena on indikaattori- ja prosessityökalu maakuntien ja valtion yhteiselle tilannekuvalle (ts. ”tilannekuvatyökalu”)
- a) **Indikaattorit:** Mitä tilannekuvan indikaattoreineen tulee sisältää ja miten se tulisi jäsentää? Mikä on nykytilanne ja toisaalta tuleva tarve?
 - b) **Prosessi:** Millainen itse prosessin tulee olla (mm. aikajänteet/tarkennettu vuosikello, tietojen kokoaminen, ylläpito ja seuranta, roolit ja vastuut)? Millaisia nykykäytäntöjä on ja millaisia tulevia tarpeita on?

Hankkeen tavoitteet

- Painopiste alueen taloutta ja resilienssiä eli muutosjoustavuutta kuvaavilla määrällisillä ja laadullisilla indikaattoreilla, joita pystytään hyödyntämään sekä alueellisen että valtakunnallisen ennakkoinnin, päätöksenteon, resurssien jaon ja seurannan tukena.
- Tilannekuvaindikaattoreiden perusteella tunnistetaan aluetalouden ja yritystoiminnan erityispiirteitä.
- Käytännössä:
 - **Laajempi aluekehityksen kuva (toimii perustana ilmiöiden hahmottamiselle valtion ja alueiden näkökulmasta)**
 - Syntyy myös koonti eri sektoreiden keräämistä tiedoista, käytännöistä ja saatavilla olevista tiedoista eri sektoreihin liittyen
 - Tilannekuva toimii perustana makupalveluiden tarkastelulle, mutta ei ole niiden yksityiskohtainen suoritteiden, vaikuttavuuden ja kustannusten seurannan väline (maakuntaudistuksen kustannus- ja vaikuttavuusryhmä tarkastelee yksityiskohtaisemmin näitä mittareita)?

Hankkeen osa-kokonaisuudet ja konsortion välinen työnjako

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA

Helmi–toukokuu 2017

Kesä–elokuu 2017

Syys–lokakuu 2017

Marras–joulukuu 2017

Osatehtävä 1: Tilannekuva

(määrälliset ja laadulliset indikaattorit)

- Aluekehityksen kuva ja indikaattorit (**MDI ja PTT**)
- Talouden tilannekuva ja indikaattorit (**Perlacon**)
- Yritystoiminnan ekosysteemit ja indikaattorit (**4Front**)

**Osatehtävä 2: Välineet ja
prosessit tiedon tuottamiseksi
(MDI)**

**Osatehtävä 3:
Tiedon hyödyntäminen
valtioneuvostossa ja
maakunnissa
(MDI)**

Aineiston
keruu

Viitekehys
ja
indikaattori-
tiedot
tilannekuva-
työkalulle

Työkalun
testaaminen

Viite-
kehysten ja
tilannekuva-
prosessin
tarken-
taminen
osana valtion
ja
maakuntien
välisiä
"simulointi-
keskusteluja"

Loppuraportointi

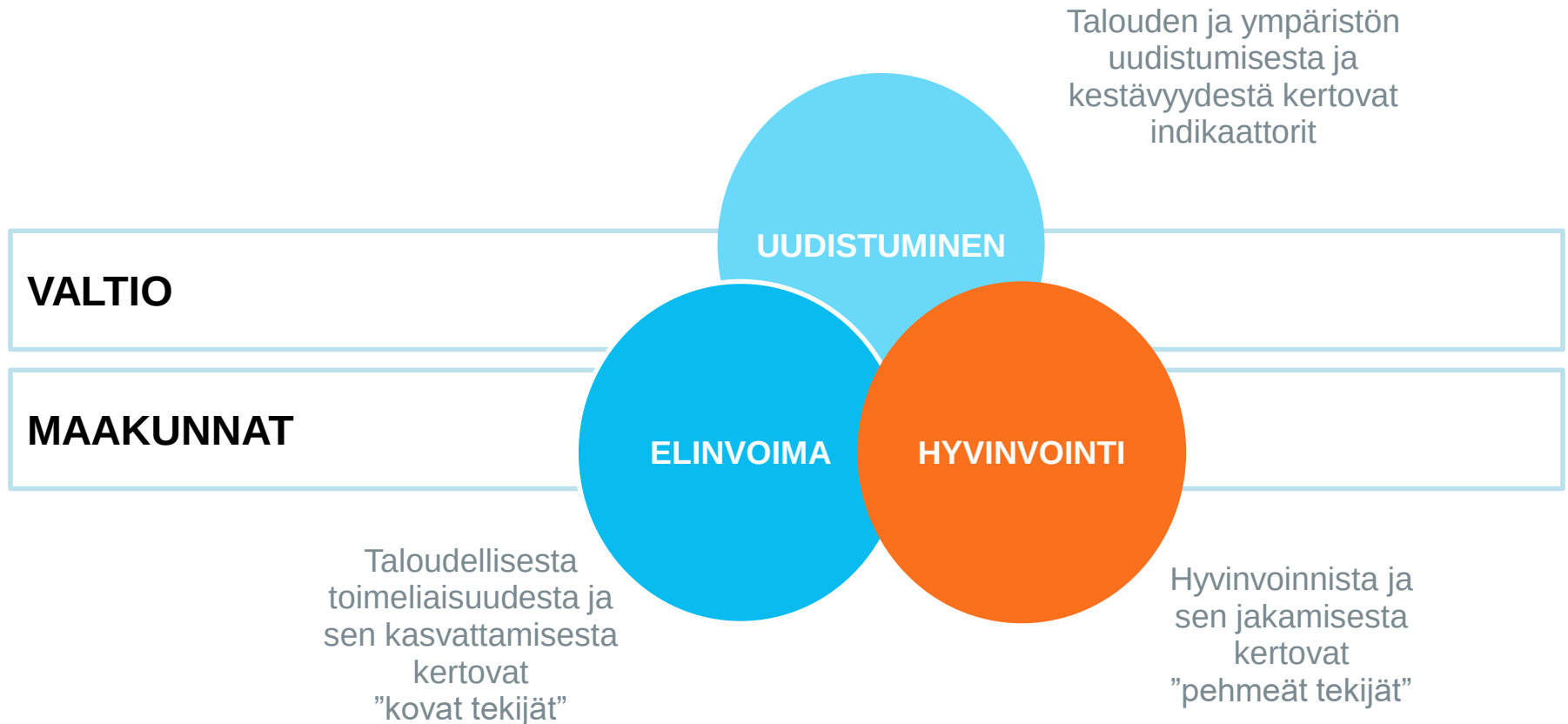
Tutkimushankkeen hallinnointi ja viestintä (MDI)

Näkökulmia tilannekuvatyökalun muodostamiseen

”Sektoriputkista yhteiseen tilannekuvaan”

Tilannekuvan tarkastelunäkökulmia

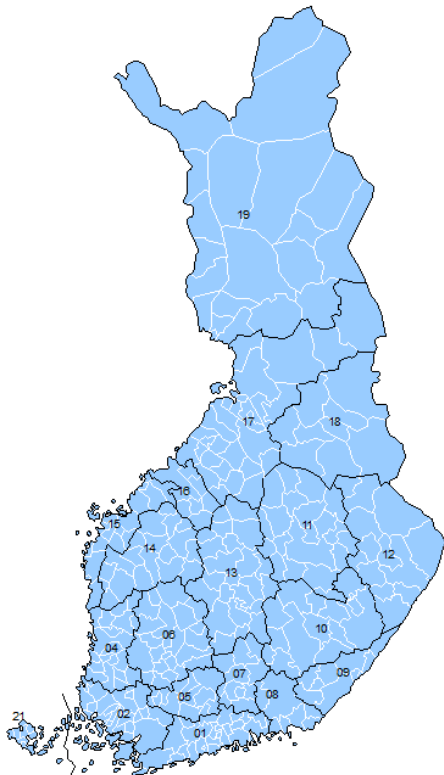

Lähtökohtana aluekehittämispäätös

Uudistuminen	Elinvoima	Hyvinvointi
Alueilla on saatu aikaan uutta, korkeatasoiseen osaamiseen ja kestävään kehitykseen perustuvaa kasvua. Omiin vahvuuksiin pohjautuva älykäs erikoistuminen, elinkeinorakenteen aktiivinen uudistaminen sekä yrittäjyyden ja yritystoiminnan edellytysten parantaminen ovat luoneet taloudellista hyvinvointia ja vahvistaneet kansainvälistä kilpailukykyä. Työllisyyttä ja maahanmuuttajien kotoutumista on edistetty paikallisilla kokeiluilla ja alueiden erityispiirteisiin räätälöidyillä toimenpiteillä.	Elinvoimaisista alueista rakentuva Suomi hyödyntää koko maan voimavaroja tehokkaasti ja kestävästi. Auerakenne on monikeskuksinen ja verkottunut sekä toimiviin liikenne - ja tietoliikenneyhteyksiin perustuva vuorovaikutteinen kokonaisuus. Alueiden tasapainoinen kehittäminen mahdollistaa useiden eri puolilla maata sijaitsevien vahvojen kaupunkiseutujen ja maaseutualueiden elinvoimaisuuden. Alueet ovat löytäneet oman roolinsa kansallisessa ja kansainvälisissä verkostoissa.	Julkinen, yksityinen ja kolmas sektori toimivat hyvässä kumppanuudessa alueiden ja palveluiden kehittämisessä. Ihmisillä on asuinpaikasta riippumatta mahdollisuudet elää sujuvaa arkea laadukkaassa elinympäristössä. Suomi on välittävä ja turvallinen maa, jossa on kavennettu sosiaalista eriarvoisuutta. Ihmisillä on mahdollisuus vaikuttaa oman elinympäristönsä kehittämiseen. Digitalisaatio ja uudenlaiset mallit palveluiden tuottamisessa mahdollistavat kansalaisille yhtenvertaiset ja laadukkaat julkiset palvelut.

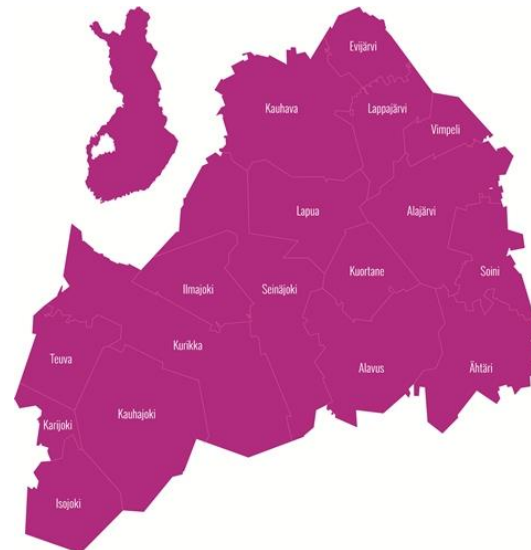
Tilannekuvan tarkastelutasot

1) Valtakunnallinen kokonaiskuva

2a) maakuntien tilannekuva (ml. yksittäinen maakunta suhteessa muihin)

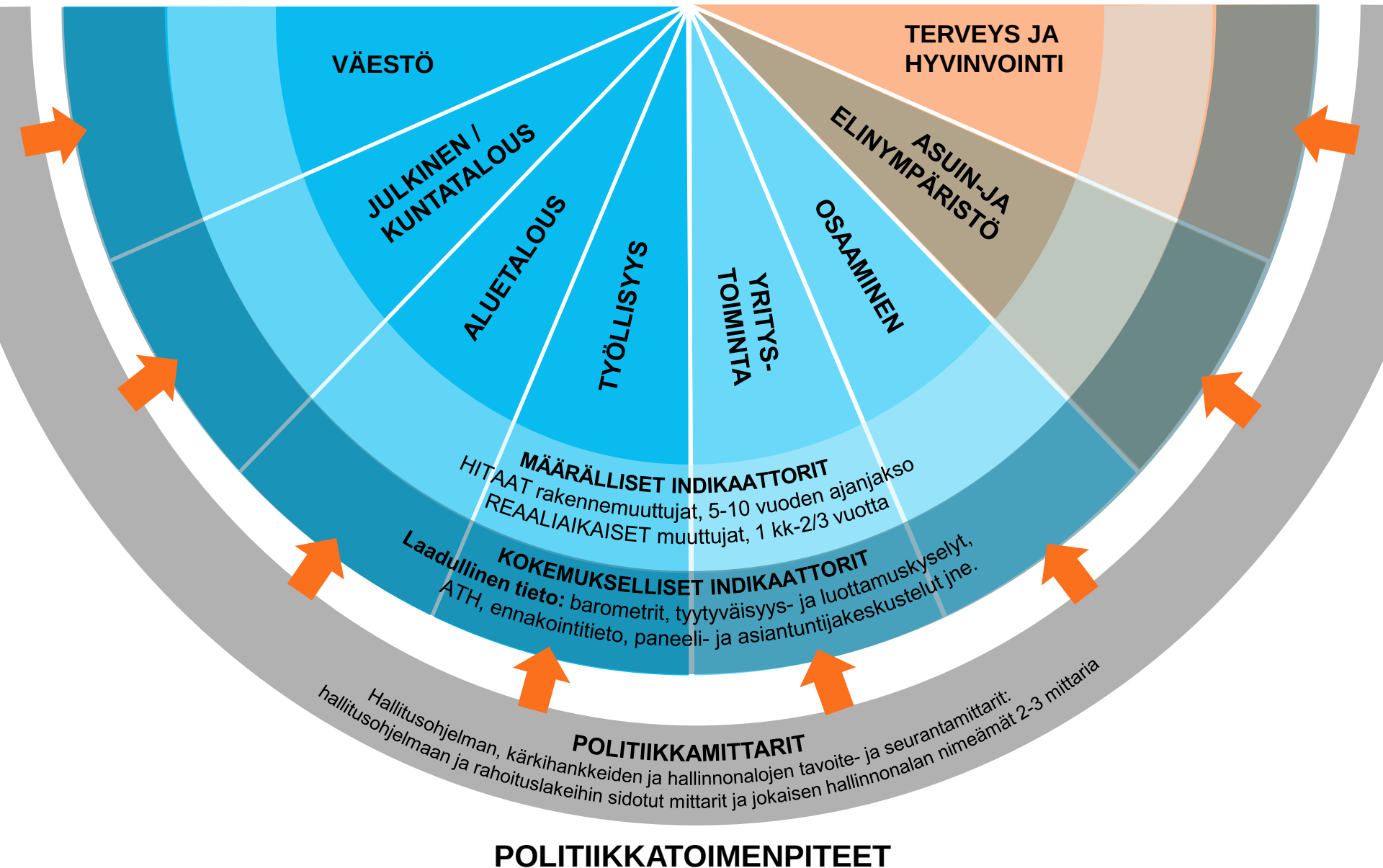
2b) maakuntien sisäinen kehitys (hajonta/ääripäät; sopivien indikaattoreiden valinnalla pyritään pääsemään kiinni sisäiseen eriytymiskehitykseen kuntatasolla)

ALUEKEHITYS =

Elinvoima; Uudistuminen; Hyvinvointi

Kaikkia hallinnonaloja ja alueita läpileikkaavat teemat:

Indikaattoreista

- Olennaista löytää sellaiset muuttujat, joita voidaan tarkastella sekä **määrällisesti (taso) ja suhteellisesti (kehitys)** sekä **lyhyellä että keskipitkällä aikavälillä**
- Mielellään läpileikkaavia muuttujia, jotka liittyvät sekä **usean hallinnonalan/alueiden** kehitykseen/muutokseen että niiden avulla voidaan **päätellä tai tulkita tulevaa kehitystä**
- Optimaalinen tavoite löytää jokaisesta teemasta 4 tai 5 muuttujaa, jotka ovat **ilmaisuvoimaltaan, merkittävyydeltään ja kerrannaisvaikutuksiltaan ”supermuuttujia”**
- Määrällisten muuttujien lähtö ja vertailupisteet asetetaan lähtökohtaisesti vuoteen 2000 ja 2008. Tulevaisuuteen katsovassa tarkastelussa relevantteja näkökulmia ovat maakuntien perustamisvuosi 2019 sekä jatkossa julkisen talouden suunnitelman mukainen 4 vuotta (ml. asetetut tavoitteet)

Lähtötaso

Trendi

Tavoite

Keskustelut valtion
ja maakuntien välillä
aluekehittämisen
tavoitteista.

+ 0,5 %

+ 0,7 %

+ 1 %

+ 1,5 %

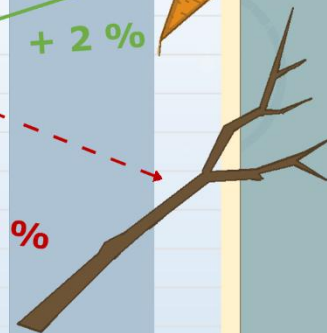
+ 2 %

- 0,5 %

- 0,7 %

- 1 %

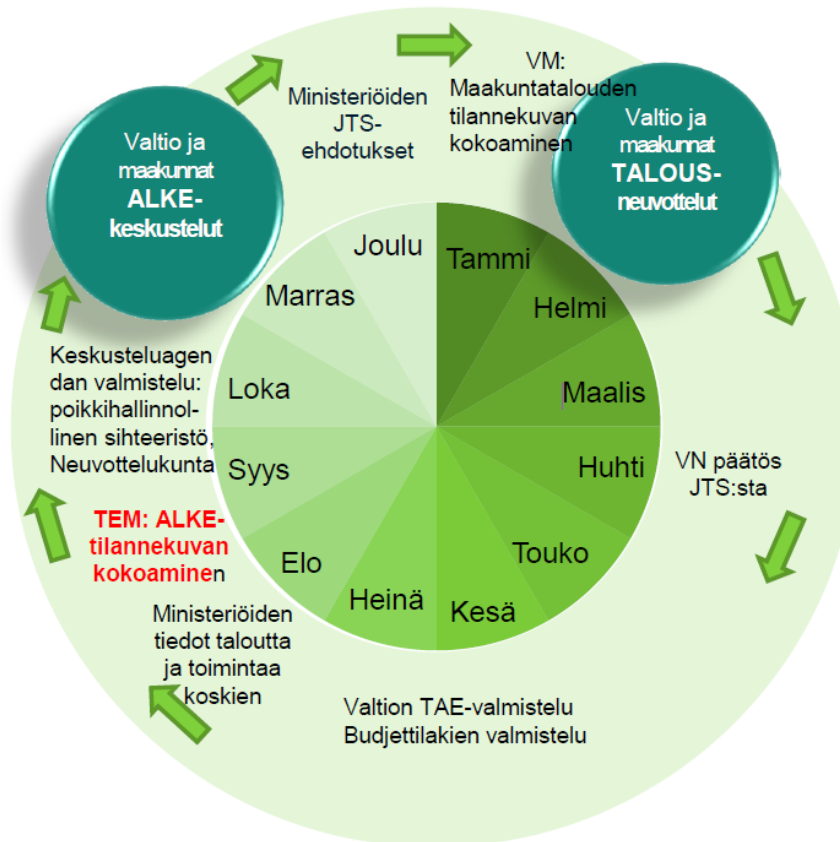
- 2 %

Maakuntien rahoituslain indikaattorit

Asukasperusteinen osuus	10,853 %	Asukasluku
Ikäryhmäkohtaiset tarvetekijät	35,513 %	Ikäryhmät: 0—5-vuotiaat, 6- vuotiaat, 7—12-vuotiaat, 13—15-vuotiaat, 16—18-vuotiaat, 19—64-vuotiaat, 65—74-vuotiaat, 75—84-vuotiaat sekä 85 vuotta täyttäneet ja iäkkäämmät
Sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetekijät	45,577 %	Mm väestön ikä- ja sukupuolirakenne, sairastavuus ja sosioekonominen asema: - THL:n vuonna 2013 tutkimus, jossa kuntatasolla saatavista sosiaali- ja terveydenhuollon tiedoista etsitään parhaiten sosiaali- ja terveydenhuollon menoja selittävät tekijät - Sosioekonominen asema: toimeentulotukea saavien määrä, työkyvyttömiä määrä, avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen ulkopuolella olevien määrä, ainoastaan alimman koulutustason omaavien sekä työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien henkilöiden lukumäärä
Kasvupalvelua kuvaavat tekijät	2,951 %	- Työttömien työnhakijoiden määrä (Tilastokeskuksen työvoimatutkimus) → painokerroin 60 % - Työttömyysaste (Tilastokeskuksen työvoimatutkimus) → painokerroin 15 % - Yritysten toimipaikat (Tilastokeskuksen tilastotiedot) → painokerroin 25 %
Asukastiheys	1,528 %	Harva asutus - Tilastokeskuksen yleiset väestö- ja pinta-alatilastot (väestötietojärjestelmän tiedot asukasmääristä, Tilastokeskuksen tiedot maapinta-alasta)
Vieraskielisyys	1,325 %	- Vieraskieliset asukkaat (väestötietojärjestelmän tiedot vieraskielisten määrästä; lukumäärässä ei otettaisi huomioon ruotsin- ja saamenkielisiä asukkaita)
Maatalousyritykset	0,916 %	- Maatalousyrityskerroin (maakunnassa sijaitsevien maatalousyritysten lukumäärä / vastaava koko maan lukumäärä).
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	0,946 %	- Vuoden 2015 sosiaalibarometri: väestön hyvinvointi - Tulosindikaattorit: Ikääntyneiden toimintakyvyn edistäminen, tapaturmien vähentäminen, maakunnan tulottomien kotitalouksien osuuden muutosta kaikista kotitalouksista, maakunnassa asuvien toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden asukkaiden osuus, mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16—24-vuotiaiden osuus, alkoholikuolemat
Kaksikielisyys	0,284 %	- Maakunnan kaksikielisyyskerroin (maakunnan ruotsinkielisten osuus / vastaava koko maan ruotsinkielisten osuus). Väestötietojärjestelmän tiedot ruotsinkielisten määrästä
Saaristoisuus	0,107 %	- Saaristoisuus (maakunnan saaristossa asuvien asukkaiden määrä x saaristoisuuden perushinta)

Valtion valmistelun vuosikello, johon tilannekuvatyökalu sovitetaan [ministeriöiden luonnos]

Tilannekuvatyökaluun liittyvän prosessin kuvaus

- Kuvaus tilannekuvan rakentamisesta, luonteesta ja tavoitteesta sekä osallistuvista tahoista ja tietojen tuottajista
- Tarkennettu vuosikello (mitä tapahtuu milloinkin valtion ja maakuntien välisiä keskusteluja varten, yhteydet muihin prosesseihin)
- Indikaattoritietojen kokoaminen, yhteishankinnat ja koordinointi tiedon tarpeissa, ylläpito ja seuranta
- Kuvaus eri tahojen rooleista ja vastuista
- Indikaattoritiedoista hahmotus/kuvaus vaikutusketjuista, mihin maakunnan toimintaan muutos indikaattoreissa (pitäisi) vaikuttaa

Hankkeen eteneminen

Kevät 2017

TYÖVAIHE	AIKATAULU
META-ANALYYSI (MDI, PTT, 4Front, Perlacon): → Tilannekuvaindikaattoreiden kartoitus, selvitys ministeriöiden ja alueiden käytössä olevista tietolähteistä. → Viitekehysten ja mittareiden suunnittelu, tuotetaan matriisi indikaattoritiedoista tilannekuvatyökalun pohjaksi (jäsenitys ja luokitus).	Maalis-huhtikuu
AVAINHENKILÖHAASTATTELUT (MDI): → Haastatteluissa kartoitetaan hyviä indikaattoreihin liittyviä nykykäytäntöjä ja jo toimivaksi todettuja prosesseja. Haastatteluissa testataan alustavia ajatuksia tilannekuvatyökalusta, kartoitetaan ideaalitulannetta ja pyritään saamaan tarkempi kuvaus tilannekuvatyökalusta. Kohderyhmänä ministeriöt, alueet sekä tiedon tuottajat ja asiantuntijat.	Huhti-toukokuu
KYSELY (MDI): → Laajemmalla kyselyllä selvitetään mm. mitä indikaattoritietoja käytetään ja hankitaan, vinkkejä ja linkkejä lähteille, millaista tietoa on saatavilla ja mikä ei toimi tällä hetkellä, millaisesta tiedosta olisi eniten hyötyä. Kohderyhmänä ministeriöt, alueet, tiedon tuottajat.	Huhti-toukokuu
TYÖPAJAT / SIDOSRYHMÄKUULEMISTILAISUUDET (MDI + PTT, 4Front, Perlacon tarvittaessa 1. työpajaan): → Työpajassa kootaan kerättyä tietoa yhteen ja rakennetaan yhteistä näkemystä tilannekuvatyökalusta (sektorikohtaisesta tarkastelusta yhteiseen tilannekuvaan). Työpajassa priorisoidaan ja testataan, millainen tilannekuvatyökalu toimisi käytännössä parhaiten. → Ensimmäinen työpaja järjestetään laajennetun ohjausryhmän kesken (mukana tiedon tuottajia ja hyödyntäjiä)	16.5.
TILANNEKUVATYÖKALUN VÄLIRAPORTOINTI (MDI, PTT, 4Front, Perlacon): → Tavoitteena saada tilannekuvatyökalu valtion ja maakuntien välisten simulointikeskustelujen pohjaksi	Kesä-Elokuu

Syksy 2017

TYÖVAIHE	AIKATAULU
TYÖPAJAT / SIDOSRYHMÄKUULEMISTILAISUUDET (MDI): → Toinen työpaja järjestetään elokuussa simulointikeskustelujen lähtiessä käyntiin. Tarkoituksena on perehdyttää työkaluun ja suunnitella työkalun kokeilua osana simulointikeskusteluja. → Kolmas työpaja järjestetään simulointikeskustelujen jälkeen ja siellä keskustellaan työkalun lopullisesta muodosta.	Syyskuu Marraskuu
AVAINHENKILÖHAASTATTELUT (MDI): → Tarkentava haastattelukierros simulointikeskustelujen kokemusten ja sote- ja maakuntauudistuksen tarkentuneen valmistelun tilanteen pohjalta	Syys-lokakuu
OSALLISTUMINEN VALTION JA ALUEIDEN KESKUSTELUJEN ”SIMULOINTIIN” (MDI): → Osallistuminen tarvittavilta osin syksyllä 2017 käytävien valtion ja maakuntien välisten keskustelujen simulointiin → Palautteen kerääminen tilannekuvatyökalusta	Syys-marraskuu
TILANNEKUVATYÖKALUN LOPPUPORTOINTI (MDI, PTT, 4Front, Perlacon): → Tavoitteena saada tilannekuvatyökalu valtion ja maakuntien välisten simulointikeskustelujen pohjaksi	Marras-joulukuu

Kiitos!

Lisätietoja:

janne.antikainen@mdi.fi
kimmo.halme@4front.fi
janne.huovari@ptt.fi
katja.pesonen@perlacon.fi

Aluekehittämisen konsulttitoimisto **MDI**

4FRONT

 perlacon oy

PTT

